

Γ. Κονδύλη & Όθωνος 1, Μαρούσι | 210 61 24 000
www.akadimos.gr | fb:@akadimos.marousi | tw:@Akadimos

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΕΚΘΕΣΗ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Εισηγήτρια: Καραμπέτσου Δήμητρα

Ημερομηνία: 10/02/20

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ιστορία - Παράδοση – Εθνισμός

Η ελληνική λέξη Ιστορία που έγινε διεθνής, αρχικά σήμαινε την καθολική γνώση. (Ιστορία ονόμαζε ο Ηράκλειτος την επιστήμη του Πυθαγόρα που ήταν κοσμοαντίληψη και βιοθεωρία μαζί, ένα είδος συνολικής ερμηνείας του σύμπαντος). Και στους χρόνους μας όμως που το περιεχόμενο της ειδικεύτηκε και η λέξη σημαίνει μian ορισμένη μάθηση, εκείνην που αντικείμενο της έχει το παρελθόν του ανθρώπου ως όντος κοινωνικού και τη μακρά πορεία του από την πρωτόγονη κατάσταση έως σήμερα, η Ιστορία είναι μια επιστήμη με πολύ μεγάλη έκταση και βαθιά σημασία για τη μόρφωση του νέου.

Στο πρόγραμμα των μαθημάτων, η Ιστορία έχει (οφείλει να έχει) πρωτεύουσα θέση. Γιατί είναι μάθημα συνθετικό. Ουσιαστικά προς αυτό τείνουν και μέσα στο δικό του πλαίσιο ενυφαίνονται όλες ή τουλάχιστον οι πλείστες μαθήσεις που φιλοδοξεί να προσφέρει στους νέους το σχολείο στην ανώτερη βαθμίδα του. Αφού ένας από τους κύριους σκοπούς της παιδείας είναι να μυήσει τον νέο άνθρωπο στα αγαθά του ανθρώπινου πολιτισμού και να τον κάνει να συνειδητοποιήσει την αξία που έχει ο ίδιος σαν άνθρωπος, **εξέχουσα** θέση μέσα στο πρόγραμμα πρέπει να έχει το μάθημα που δείχνει παραστατικά τους αγώνες και τις κατακτήσεις του ανθρώπινου γένους και των μεγάλων φυλετικών ομάδων του κατά τη διαδρομή των αιώνων στη σφαίρα και του υλικού, αλλά κυρίως του πνευματικού πολιτισμού.

Εκτός από τη γενικά μορφωτική αξία του, το μάθημα της Ιστορίας έχει και έναν ειδικά φρονηματιστικό σκοπό. **Καλλιεργεί**, εξευγενίζει, υψώνει την εθνική συνείδηση των νέων, παράλληλα προς το αίσθημα που ολοένα θα αποσαφηνίζεται μέσα τους ότι είναι πολίτες του κόσμου, αλληλέγγυοι με τους συνανθρώπους των και συνυπεύθυνοι για το μέλλον και την τύχη της ανθρωπότητας ολόκληρης. Στο Ιστορικό μάθημα θα διδαχτεί ο νέος τη ζωή του έθνους του από τότε που πρωτοεμφανίζεται στον ιστορικό στίβο έως σήμερα, τους μόχθους και τις θυσίες που έκανε για να βεβαιώσει τον εαυτό του, για ν' αναδείξει την **ιδιοτυπία** του, για να καλυτερέψει τους όρους και τις μορφές της ύπαρξης του. Εκεί θα γνωρίσει τους εθνικούς άθλους και τις εθνικές δυστυχίες, τους εκλεκτούς ανθρώπους και τα μεγάλα συμβάντα του φυλετικού του παρελθόντος, και συνειδητά πια θα νιώσει να εντάσσεται μέσα στην εθνική του οικογένεια, θα αισθανθεί ότι το ίδιο παρελθόν όπως και η ίδια μοίρα τον ενώνει με τους ομοεθνείς του.

Και εδώ ακριβώς θα προσέξει όποιος διδάσκει την Ιστορία στους νέους. Η έξαρση του πατριωτικού φρονήματος και της εθνικής συνοχής δεν συμπίπτει ούτε λογικά ούτε

ψυχολογικά με τον εθνικισμό, τον φανατισμό και το μίσος προς τους άλλους λαούς της γης. Οι έννοιες του έθνους και της πανανθρώπινης αλληλεγγύης μπορούν άριστα να συναιρεθούν μέσα στους παιδευτικούς σκοπούς των ορθά νοούμενων ανθρωπιστικών σπουδών. Η ανθρωπότητα δεν είναι αφηρημένο πλάσμα, αλλά ένα συγκεκριμένο σύνολο από εθνικές οικογένειες. Η καθεμιά εργάζεται για το σύνολο αποδοτικά όχι απαρνούμενη την ιδιοτυπία της ή υψώνοντας τον εαυτό της αγέρωχα και καταφρονετικά πάνω από τις άλλες, αλλά ίσα-ίσα καλλιεργώντας τις δικές της δυνάμεις και τις δικές της αρετές, βαθαίνοντας το πνεύμα και εξευγενίζοντας το ήθος της...

Άλλωστε ούτε ο έξαλλος **σωβινισμός** ούτε ο διεθνισμός που θέλει να θεμελιώσει απάνω στην αποξένωση από την εθνική συνείδηση και Ιστορία, είχαν ποτέ ή μπορούν να έχουν απήχηση στα αισθήματα και στις ιδέες του λαού μας που σεμνύνεται για τους αγώνες και τις θυσίες του, αλλά ποτέ δεν **καταφρονεί** τους αντιπάλους, και πολλές φορές έδειξε τη μεγαλοψυχία του απέναντι σ' εκείνους που σκληρά τον εβασάνισαν, χωρίς όμως και να δέχεται την ερμηνεία ότι η αδέλφωση των εθνών πρέπει να εξαγοραστεί με την κάμψη της εθνικής του φιλοτιμίας. Μια φωτισμένη διδασκαλία της Ιστορίας, της παγκόσμιας και της εθνικής, χρέος έχει να προσπαθήσει με λεπτότητα να κάνει αυτές τις διακρίσεις και να επιμείνει να γίνουν κατανοητές από τους νέους μας, ώστε και νοητικά και συναισθηματικά εγκαίρως να δοθεί σ' αυτούς ο ορθός προσανατολισμός σε τούτο το ζήτημα το τόσο σπουδαίο για τη μόρφωση τους και για τον εθνικό μας πολιτισμό.

σεμνύνομαι = υπερηφανεύομαι, καυχίμαι

Ε. Π. Παπανούτσος
«Παιδεία το μεγάλο μας πρόβλημα»

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ελλαδογραφία - Νίκος Γκάτσος

Τω καιρώ εκείνω ο ακμαιότερος κλάδος της πελασγικής δρυός εκάλυπτε τρεις οικισμούς πέριξ του μυστηριώδους Βράχου της Ακροπόλεως. Αλλά μετά τα δραματικά γεγονότα της Μεσοποταμίας, τα οποία οδήγησαν εις την έξωσιν των πρωτοπλάστων εκ της κοιλάδος του Τίγρεως και προεκάλεσαν σύγχυσιν εις τας φρένας των ανθρώπων, οι οικισμοί των Αθηνών ήρχισαν να πληθύνονται παραλόγως. Αποτέλεσμα υπήρξεν η αλματώδης επέκτασις της πόλεως και η δημιουργία του λεγομένου άστεως, το οποίο κατά τους αρχαιοπλήκτους ιστορικούς εμεγαλούργησε και περιεβλήθη την αίγλην της αιωνιότητος.

Επίσκοποι και προεστοί
κατακτητές και στρατηλάτες
επαναστάτες και αστοί
της ιστορίας οι πελάτες.

Αλλά οι αρχαίοι Θεοί, εν τη μερίμνη των δια τα υπόλοιπα πελασγικά φύλα, απεφάσισαν την βαθμιαία κατάρρευσιν των Αθηνών ως ηγέτιδος πόλεως και την απαλλαγήν του Ελληνισμού, ως εθνικού πλέον συνόλου, εκ των κινδύνων του συγκεντρωτισμού. Κατά τους επόμενους μακρούς αιώνας κατεβλήθησαν αρκεταί προσπάθειαι δια την αναβίωσιν του παλαιού άστεως,

αλλ' αὐται ἀπέβησαν ἀκαρποὶ. Εὐτυχῶς δε, διότι κατὰ τὴν νεωτέραν καὶ σκληροτέραν δοκιμασίαν
του γένους, ἡ ἐκ νέου κυριαρχία των Ἀθηνῶν θα ἀπεδυνάμωνε τὰς
κορυφὰς καὶ τὰς πεδιάδας τῆς πελασγικῆς γῆς,
αἱ ὁποῖαι διεμόρφωσαν τὴν οριστικὴν φυσιογνωμίαν τῆς φυλῆς καὶ κατηύγασαν
δι' ἀνεσπέρου φωτὸς τοὺς ομιχλώδεις ορίζοντας τῆς
περιδεοῦς ἀνθρωπότητος.

Στο Σούλι καὶ στὴν Ἀλαμάννα
κάνναμε φῶς τὴ συμφορά
θα μας θυμούνται τάχα μάννα
καμμιά φορά;

Ματαιὰ ἐλπίς. Οὐδεὶς τοὺς ἐνεθυμήθη ὡς ζώσας αἰωνιότητος,
οὐδεὶς τοὺς κατενόησεν εἰς τὰς πραγματικὰς των διαστάσεις. Καὶ αἱ
Ἀθῆναι, καταστάσαι πρωτεύουσα του νεοπαγούσ κράτους, ἤρχισαν νὰ
προετοιμᾶζονται διὰ τὴν ἐκ νέου ἀπορρόφησιν τῆς ἰκμάδος του ἔθνους.
Ἀλλὰ ἡ προγονικὴ κληρονομία δὲν εἶχεν ἐξ ολοκλήρου σπαταληθεῖ καὶ
οἱ μεταγενέστεροὶ ἀδελφοὶ του μικροῦ Χορμόπουλου, ἐκ των Ἠπειρωτικῶν
ορέων καὶ ἐξ ὅλων των στενωπῶν τῆς ἀθανάτου πατρίδος, διέπλευσαν τὴν
Ἀχερουσίαν τῆς μοίρας των με τὴν γαλήνην του μαρτυρίου καὶ τῆς θυσίας.
Καὶ τὰ βαρβαρικὰ ἔθνη ἠπόρησαν καὶ κατ' ἰδίαν ἐκάγχασαν ἀκριβῶς ὅπως
αἱ Ἀθῆναι.

Χτυπάτε τῆς οργῆς προφήτες
καμπάνα στὴν Καισαριανή
νὰ ῥθουν ἀπόψε οἱ Διστομίτες
νὰ ῥθουν κι οἱ Καλαβρυτινοὶ
με σπαραγμὸ κι ἀπελπισία
για τὴ χαμένη τους θυσία.

Ἄραγε εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ θυσία των ἀπέβη ἐπὶ ματαιῶν;
Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποφανθῆ μετὰ βεβαιότητος καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ
προεξοφλήσῃ τὸ μέλλον διότι ἡ ἱστορία των ἀνθρώπων εἶναι μίᾳ
συνεχῆς παλινδρόμησις. Ἀλλὰ με τὴν διαρκῶς ογκουμένην υπερτροφίαν τῆς
Ἀττικῆς αἱ προοπτικαὶ διαγράφονται σκοτειναί. Οἱ ἀρχαῖοι Θεοὶ δὲν
υπάρχουν πλέον διὰ νὰ δώσουν τὴν λύσιν, καὶ οὕτω, θάπτον ἡ βράδιον,
αἱ Ἀθῆναι θα συγκεντρώσουν εἰς τοὺς κόλπους των καὶ θα εξαφανίσουν διὰ
παντός τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν, ὡς ὁ Κρόνος εἰς τὸ ἀπώτατον παρελθὸν
κατέτρωγε τὰ ἴδια αὐτοῦ τέκνα ἢ ὡς ὁ Ἥλιος εἰς τὸ ἀπώτατον μέλλον θα
συγκεντρώσῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του τοὺς πλανήτας του
καὶ θα καταβροχθίσῃ αὐτοὺς!
Γένοιτο! καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας των αἰῶνων ἀμήν.

Πότε θ' ἀνθίσουνε τούτοι οἱ τόποι;
Πότε θα ῥθούνε καινούργιοι ἀνθρώποι
νὰ συνοδεύσουνε τὴν βλακεία
στὴν τελευταία τῆς κατοικία;

ΘΕΜΑ Α

Να παρουσιάσετε συνοπτικά το περιεχόμενο του μη λογοτεχνικού κειμένου σε 80-100 λέξεις.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

1. «Η έξαρση του πατριωτικού φρονήματος και της εθνικής συνοχής δεν συμπίπτει ούτε λογικά ούτε ψυχολογικά με τον εθνικισμό, τον φανατισμό και το μίσος προς τους άλλους λαούς της γης»: Τι εννοεί με τη φράση αυτή ο συγγραφέας του μη λογοτεχνικού κειμένου; Να αναπτύξετε τη σκέψη του σε 40-50 λέξεις.

Μονάδες 10

2. Ποια νομίζετε ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα στη 2^η παράγραφο του μη λογοτεχνικού κειμένου; Πώς ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να την αναπτύξει υπηρετεί την πρόθεση αυτή;

Μονάδες 8

3. Το μη λογοτεχνικό κείμενο είναι αποδεικτικό δοκίμιο. Να βρείτε μέσα σ' αυτό τρία (3) χαρακτηριστικά που επιβεβαιώνουν τη γραμματειακή του κατάσταση.

Μονάδες 6

4. α. «Στο Ιστορικό μάθημα θα διδαχτεί ο νέος τη ζωή του έθνους του», β. «Ιστορία ονόμαζε ο Ηράκλειτος την επιστήμη του Πυθαγόρα που ήταν κοσμοαντίληψη και βιοθεωρία μαζί»: Να αναγνωριστεί το είδος της σύνταξης, να τραπεί στην αντίθετή της και να επισημανθεί η νοηματική διαφορά ανάμεσα στα δύο είδη σύνταξης.

Μονάδες 11

5. **εξέχουσα, καλλιέργει, ιδιοτυπία, σωβινισμός, καταφρονεί:**

Να γραφεί ένα συνώνυμο για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Γ

Συνδυάζοντας τις γλωσσικές επιλογές του ποιητή με τους τελευταίους στίχους του ποιήματος ("Πότε θ' ανθίσουνε...κατοικία;"), αντιλαμβανόμαστε ότι τον απασχολεί έντονα η πρόσληψη της παράδοσης από τους σύγχρονους Έλληνες. Κατά τη γνώμη σας, ποιος προβληματισμός του ποιητή κυριαρχεί στο ποίημα; Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο και τις σκέψεις σας σε ένα ενιαίο κείμενο 150-200 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου σας γίνεται μια Ημερίδα για την Παράδοση. Σε μία τοποθέτησή σας καλείστε α. να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σχετικά με τη σημασία (θετικά) της σπουδής του ιστορικού και πολιτισμικού παρελθόντος για την υγιή ανάπτυξη των ατόμων και της κοινωνίας και β. να προτείνετε τρόπους ενίσχυσης και καλλιέργειας της ιστορικής και πολιτισμικής συνείδησης των νέων. (300-400 λέξεις)

Μονάδες 30